

Ελληνικό Περιοδικό
Διοίκηση
Αθλητισμού & Αναψυχής

Hellenic Journal
of Sport & Recreation
Management

2014
Volume 11 (2), 14- 23

Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής
τόμος 11 (2), 14- 23
Δημοσιεύτηκε: Δεκέμβριος, 2014

Hellenic Journal of Sport & Recreation Management
Volume 11 (2), 14- 23
Released: December 2014

Ελληνική Εταιρία
Διοίκησης Αθλητισμού

Hellenic Association
for
Sport Management

<http://www.elleda.gr>
ISSN 1791-6933

**Διερεύνηση της Συνεισφοράς της Ανάμειξης με την Ορεινή Πεζοπορία
και της Προσκόλλησης με τον Προορισμό
στην Πρόβλεψη της Αφοσίωσης σε αυτόν: Η περίπτωση του Ολύμπου»**

¹Καραγιώργος, Θ., ¹Αλεξανδρής, Κ., & ²Κουθούρης Χ.

¹Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

²Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού, Πανεπιστήμιο
Θεσσαλίας

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα είχε ως στόχο να εξετάσει το προφίλ των ορεινών πεζοπόρων στον Όλυμπο, ως προς τα α) δημογραφικά χαρακτηριστικά, β) το επίπεδο Ανάμειξης με την ορεινή πεζοπορία, γ) το επίπεδο Προσκόλλησης με τον Όλυμπο και περαιτέρω να διερευνηθεί κατά πόσο η ανάπτυξη της αφοσίωσης με τον Όλυμπο, ως προορισμό ορεινής πεζοπορίας (πρόθεση για επαναλαμβανόμενη επίσκεψη), μπορεί να προβλεφθεί από τις μεταβλητές της Ανάμειξης και της Προσκόλλησης με τον προορισμό (Όλυπος). Η μέτρηση της ανάμειξης και της προσκόλλησης με τον προορισμό έγινε με το ερωτηματολόγιο των Kyle, Graefe, Manning & Bacon (2004). Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 307 Έλληνες ορεινοί πεζοπόροι. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης συστοιχιών ταξινομήσαν τους συμμετέχοντες σε δυο ομάδες (υψηλή και χαμηλή) και ως προς την ανάμειξη με την πεζοπορία και ως προς την προσκόλληση με τον προορισμό. Επιπλέον, τα άτομα με υψηλή ανάμειξη και προσκόλληση σημείωσαν υψηλότερο μέσο όρο αφοσίωσης, από ότι τα άτομα με χαμηλή ανάμειξη και χαμηλή προσκόλληση. Οι διαφορές και στις δύο περιπτώσεις ήταν στατιστικά σημαντικές. Οι θεωρητικές και πρακτικές εφαρμογές των αποτελεσμάτων αυτών συζητούνται.

Λέξεις κλειδιά: ανάμειξη με μια δραστηριότητα, προσκόλληση με τον προορισμό, αφοσίωση.

Ηλεκτρονική διεύθυνση επικοινωνίας: kalexand@phed.auth.gr

Investigation the Contribution of Hiking Activity Involvement and Place Attachment on Predicting Loyalty: A Case study of Mount Olympus

¹Karagiorgos, T, ¹Alexandris, K. & ²Kouthouris, C.,

¹Department of Physical Education and Sports Sciences, Aristoteles University, Greece

²Department of Physical Education and Sports Sciences University of Thessaly, Greece

Abstract

The aim of the present study was to explore the profile of hikers on Mount Olympus, in terms of a) demographic characteristics, b) the level of activity involvement, c) the level of place attachment, and further to test if loyalty can be predicted by activity involvement and place attachment. The questionnaire of Kyle, Graefe, Manning & Bacon (2004) was used to measure involvement and attachment. The participants were three hundred and seven (N = 307) Greek hikers. The cluster analysis classified participants into two groups (high and low involvement and attachment). Individuals with high levels of activity involvement and high levels place attachment had statistically significant higher scores in the Olympus loyalty construct. The theoretical and applied implications of these results are discussed.

Key words: organizational design types, concentration, complexity, standardization.

e – mail: kalexand@phed.auth.gr

Εισαγωγή

Η στροφή του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον, που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια, και η αξιοποίηση του ως τόπο δραστηριοτήτων αναψυχής, προκάλεσε την αύξηση των επισκεπτών και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών ενεργού τουρισμού. Η ανάπτυξη επώνυμων προορισμών, με συχνούς επισκέπτες, είναι σήμερα βασική στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης σε τοπικό και εθνικό επίπεδο παγκοσμίως. Ως συνέπεια, σημαντικός αριθμός ερευνών τα τελευταία χρόνια έχει επικεντρωθεί στην διερεύνηση των παραγόντων που σχετίζονται με την ανάπτυξη υπαίθριων τόπων αναψυχής ως επώνυμων τουριστικών προορισμών (Alexandris, Kouthouris & Meligdis, 2006; Gahwiler & Havitz, 1998; Iwasaki & Havitz, 1998; Kim, Scott, & Crompton, 1997; Park, 1996; Pritchard, Havitz, & Howard, 1999;).

Ερευνες έχουν δείξει ότι οι συμμετέχοντες είναι δυνατό να αναπτύξουν μια συναισθηματική σχέση με προορισμούς αναψυχής, καθώς νιώθουν να ταυτίζονται με τον τόπο και τα χαρακτηριστικά του (Williams & Roggenbuck, 1989). Αυτή η ταύτιση με τον προορισμό δρα προσθετικά με την ανάμειξη των συμμετεχόντων με συγκεκριμένες δραστηριότητες υπαίθριας αναψυχής (π.χ. πεζοπορία, ορεινή ποδηλασία, σκι) και είναι δυνατόν να οδηγήσουν στην ανάπτυξη αφοσίωσης με τον ίδιο τον τόπο, που εκφράζεται από την επαναλαμβανόμενη επίσκεψη των συμμετεχόντων στον συγκεκριμένο προορισμό. Στόχος της παρούσας έρευνας ήταν να εξεταστεί το προφίλ των ορεινών πεζοπόρων του Ολύμπου, ως προς τα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους, το επίπεδο ανάμειξης με την πεζοπορία και προσκόλλησης με το βουνό. Στην εργασία διερευνάται εάν υπάρχουν θετικές συσχετίσεις μεταξύ της αφοσίωσης προς τον Όλυμπο, ως διεθνή προορισμό ορεινής πεζοπορίας, της ανάμειξης με τη δραστηριότητα της ορεινής πεζοπορίας και το επίπεδο προσκόλλησης των ορειβατών με τον προορισμό του Ολύμπου.

Ανασκόπηση Βιβλιογραφίας

Η έννοια της Ανάμειξης

Σύμφωνα με τους Havitz και Dimanche (1997) η ανάμειξη ορίζεται ως «μία μη παρατηρούμενη κατάσταση παρακίνησης, διέγερσης, ή ενδιαφέροντος για μία συγκεκριμένη δραστηριότητα αναψυχής, η οποία προκαλείται από ένα συγκεκριμένο ερέθισμα ή κατάσταση που δραστηριοποιεί το άτομο» (σελ. 123).

Το πιο ευρέως αποδεκτό μοντέλο μέτρησης της ανάμειξης προτάθηκε από τους McIntyre και Pigram (1992), οι οποίοι όρισαν την ανάμειξη με μια δραστηριότητα ως έννοια που αποτελείται από τρεις διαστάσεις: την «Κεντρικότητα», την «Έλξη», και την «Αυτό-έκφραση». Η «Έλξη» αναφέρεται στο βαθμό σημαντικότητας της δραστηριότητας για το άτομο και της ευχαρίστησης που προκύπτει από τη συμμετοχή του σε αυτή. Η «Κεντρικότητα» αναφέρεται στον κεντρικό ρόλο που έχει η δραστηριότητα αναψυχής στον τρόπο ζωής του ατόμου. Τέλος, η «Αυτό-έκφραση» είναι η επιβεβαίωση της ταυτότητας του ατόμου, που προκύπτει από τη συμμετοχή του στη συγκεκριμένη δραστηριότητα αναψυχής, όπως και η αντίληψη που θέλει να έχουν οι άλλοι για αυτόν/ή με τη συμμετοχή του σε αυτή. Το παραπάνω μοντέλο ανάμειξης των τριών διαστάσεων είναι ευρέως αποδεκτό από την πλειοψηφία των ερευνητών του χώρου της αναψυχής (Gahwiler & Havitz, 1998; Iwasaki & Havitz, 2004; Kyle & Mowen, 2005; Kyle, Absher & Graefe, 2003; Kyle, et al., 2004; 2004a; 2004b; Wiley, Shaw & Havitz, 2000).

Η συγκεκριμένη κλίμακα τριών διαστάσεων έχει εφαρμοστεί με επιτυχία και σε ελληνικό πληθυσμό στον τομέα της αναψυχής, και έχει επανεπιβεβαιωθεί η εγκυρότητα και αξιοπιστία της (Alexandris, Kouthouris, Funk & Chatzianni, 2008; Kouthouris, 2009).

Η έννοια της προσκόλλησης στον προορισμό

Ως θεωρητική έννοια η προσκόλληση αντιπροσωπεύει συναισθήματα ή συναισθηματικούς δεσμούς ανάμεσα σε ένα άτομο και ένα συγκεκριμένο τόπο (Guiliani & Feldman, 1993; Williams & Roggenbuck, 1989). Μέσω της ανάπτυξης της προσκόλλησης με ένα συγκεκριμένο τόπο, οι επισκέπτες έχουν την αίσθηση ότι ταυτίζονται με τον προορισμό, τα χαρακτηριστικά του, τις αξίες που αντιπροσωπεύει, και είναι συναισθηματικά δεμένοι με αυτόν (Buttimer, 1980; Altman & Low, 1992; Tuan, 1980; Proshanky, Fabian & Kaminoff, 1983).

Έχει προταθεί ότι η προσκόλληση στην τοποθεσία, από τους Williams και Roggenbuck (1989), ορίζεται με δύο διαστάσεις: την «Ταύτιση με τον προορισμό» και την «Εξάρτηση από τον προορισμό».

Η πρώτη διάσταση αντιστοιχεί στη συναισθηματική και συμβολική σημασία που έχει ένας προορισμός για το άτομο (Schreyer, Jacob & White, 1981). Οι Williams και Vaske (2003) ανέφεραν ότι η ταύτιση με τον προορισμό μπορεί να ενισχύσει την αυτοεκτίμηση του ατόμου και να αναπτύξει το αίσθημα του «ανήκειν» σε μία κοινότητα. Η δεύτερη διάσταση αντιστοιχεί στη λειτουργική σημασία και τα χαρακτηριστικά του προορισμού, όπως αυτά κατανοούνται από τους επισκέπτες. Αναφέρεται σε συγκεκριμένες λειτουργίες και χαρακτηριστικά του τόπου, όπως μονοπάτια για πεζοπορία, λίμνες, εγκαταστάσεις για κάμπινγκ και πλαγιές για χιονοδρομία, τα οποία ικανοποιούν τις προσωπικές ανάγκες και τους στόχους του ατόμου μέσα στο περιβάλλον.

Έρευνες έδειξαν ότι οι δυο διαστάσεις, «Ταύτιση με τον προορισμό» και «Εξάρτηση από τον προορισμό» είναι εφαρμόσιμες σε διάφορους επώνυμους προορισμούς και επισκέπτες (Moore & Graefe, 1994; Williams, Patterson, Roggenbuck, & Watson, 1992; Moore & Scott, 2000; Warzecha & Lime, 2000; Alexandris, Kouthouris & Meligdis, 2006).

Ο Όλυμπος ως Προορισμός Πεζοπορίας

Ο Όλυμπος αποτελεί το ψηλότερο [βουνό](#) της [Ελλάδας](#). Είναι γνωστός παγκοσμίως κυρίως για το μυθολογικό του πλαίσιο, καθώς στην κορυφή του, τον Μύτικα ή Πάνθεον (2.918μ.) κατοικούσαν οι [Δώδεκα «Ολύμπιοι» Θεοί](#). Ο Όλυμπος αποτελεί τον πρώτο Εθνικό δρυμό της Ελλάδας από το 1938,

και έχει καταχωρηθεί στον κατάλογο του ευρωπαϊκού Δικτύου [Natura 2000](#). Στους πρόποδες και τις κορυφές του Ολύμπου λειτουργούν δέκα οργανωμένα καταφύγια που προσφέρουν τις απαραίτητες υπηρεσίες στους επισκέπτες. Ο Όλυμπος είναι παγκοσμίως φήμης γνωστός τόσο για την έντονη γεωμορφολογία που έχει και μπορεί κανείς να απολαύσει κατά την ορεινή πεζοπορία, όσο και για τα μυθολογικά του στοιχεία που έχουν αποτελέσει έναυσμα για χιλιάδες μυθικές ιστορίες που εξελίχθηκαν σε αυτόν. Η έντονη ποικιλότητα του ανάγλυφου του Ολύμπου, ο διαφορετικός προσανατολισμός των πλαγιών, το πέτρωμα, το μεγάλο ύψος και η μικρή απόσταση των κορυφών από τη θάλασσα, δημιουργούν μεγάλη ποικιλία τύπων βλάστησης και βιοτόπων και ως επακόλουθο δημιουργούνται προϋποθέσεις να αποτελέσει ελκυστικό ορεινό τουριστικό προορισμό. Η σημαντικότητα της παρούσας έρευνας εντοπίζεται στην προοπτική της ανάπτυξη του Όλυμπου ως επώνυμου διεθνούς προορισμού αθλητισμού αναψυχής για Έλληνες και αλλοδαπούς επισκέπτες. Θα πρέπει να τονιστεί ότι ο Όλυμπος αποτελεί για την Ελλάδα τον πρώτο Εθνικό δρυμό και έδρα πολλών ορειβατών, αναρριχητών, χιονοδρομών και ορεινών μαραθωνοδρομών για ακραίες δράσεις και επιδόσεις.

Στην όλη προσπάθεια σημαντικότερος παράγοντας και προϋπόθεση για περαιτέρω ανάπτυξη αποτελεί η αειφόρος διαχείριση της δράσης, η προστασία του φυσικού κάλους του βουνού η ενημέρωση για σωστή προς το περιβάλλον συμπεριφορά των επισκεπτών ορειβατών και η παροχή φιλικών προς το περιβάλλον υπηρεσιών από τα ορειβατικά καταφύγια του Ολύμπου (Κουθούρης, Παναγιωτίδου, Κοντογιάννη και Αλεξανδρής, 2014).

Σκοπός της έρευνας

Λαμβάνοντας υπόψη τα μοναδικά χαρακτηριστικά του Ολύμπου ως προορισμό υπαίθριας αναψυχής, και την σημαντικότητα της διερεύνησης των παραγόντων που συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της αφοσίωσης με αυτόν, η παρούσα έρευνα είχε ως στόχους τη διερεύνηση του προφίλ των ορεινών πεζοπόρων του Ολύμπου και την πρόβλεψη της αφοσίωσης με τον Όλυμπο από την ανάμειξη με τη δραστηριότητα και την προσκόλληση με τον προορισμό. Πρέπει να τονισθεί ότι η δραστηριότητα της πεζοπορίας επιλέχτηκε γιατί είναι η κατεξοχήν δημοφιλής δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα στον Όλυμπο, και σύμφωνα με αδημοσίευτα στοιχεία από τα καταφύγια κάθε χρόνο πεζοπορούν στον Όλυμπο πάνω από 25.000 επισκέπτες.

Ερευνητικές υποθέσεις

Το επίπεδο ανάμειξης με την δραστηριότητα σχετίζεται με την αφοσίωση με τον προορισμό

Το επίπεδο προσκόλλησης με τον προορισμό σχετίζεται με την αφοσίωση με τον προορισμό

Μεθοδολογία

Συμμετέχοντες

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 307 (N=307) Έλληνες ορεινοί πεζοπόροι που βρέθηκαν στα ανοιχτά καταφύγια του Ολύμπου στη διάρκεια της περιόδου Μαΐου-Οκτωβρίου. Η συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε κατά την ξεκούραση των ορεινών πεζοπόρων στα διάφορα καταφύγια.

Όργανο αξιολόγησης

Η μέτρηση της ανάμειξης έγινε με το ερωτηματολόγιο των Kyle, Graefe, Manning & Bacon (2004), με κλίμακα τριών διαστάσεων που αποτελείται από: α) την Κεντρικότητα (3 θέματα), β) την Έλξη (3 θέματα) και γ) την Αυτό-έκφραση (3 θέματα). Η αξιολόγηση της προσκόλλησης με τον προορισμό έγινε από τους ίδιους ερευνητές με το ίδιο ερωτηματολόγιο, προσαρμοσμένο στην επωνυμία «Όλυμπος», μέσα από μία κλίμακα δυο διαστάσεων: α) Ταύτιση με τον προορισμό (4 θέματα) και β)

Εξάρτηση από τον προορισμό (4 θέματα). Η αφοσίωση (πρόθεση για επανάληψη της πεζοπορίας) μετρήθηκε με το ερωτηματολόγιο των Filo, Funk & Alexandris (2008), μέσα από μία μονοδιάστατη κλίμακα με εφτά θέματα. Οι απαντήσεις δόθηκαν σε πενταβάθμια κλίμακα Likert από το 1=«Διαφωνώ Απόλυτα» μέχρι το 5=«Συμφωνώ Απόλυτα».

Διαδικασία

Αρχικά, έγινε μία επικοινωνία με του υπευθύνους των καταφυγίων του Ολύμπου για την ενημέρωση και τον τρόπο διεξαγωγής της έρευνας. Τα καταφύγια στα οποία πραγματοποιήθηκε η έρευνα ήταν: «Χρ. Κάκαλος», «Γ. Αποστολίδης», «Σ. Αγαπητός», «Πετρόστρουγγα», «Κορομηλιάς» και οι περιοχές με υπαίθριο παρκινγκ Πριόνια και Γκορτσιά. Ο ερευνητής βρισκόταν με τυχαία σειρά και μέρα σε κάποιο από τα παραπάνω και έδινε στους πεζοπόρους το ερωτηματολόγιο για τη συμπλήρωση του κατά τη διάρκεια της ξεκούρασης τους. Η υλοποίηση και ολοκλήρωση της έρευνας έγινε με την έναρξη της επίσημης τουριστικής περιόδου των καταφυγίων, που είναι από τις αρχές Μαΐου μέχρι το τελευταίο σαββατοκύριακο του Οκτωβρίου.

Αποτελέσματα

Δημογραφικό προφίλ συμμετεχόντων

Από τους 307 πεζοπόρους το 70,7% ήταν άνδρες και το 29,3% ήταν γυναίκες. Ο μέσος όρος ηλικίας των συμμετεχόντων ήταν 34,2 έτη, με το μεγαλύτερο ποσοστό ορεινών πεζοπόρων να αποτελούν την ηλικιακή ομάδα των 31-35 (23,5%). Η δεύτερη μεγαλύτερη ομάδα (17,9%) ήταν η ηλικιακή ομάδα των 26-30. Όσον αφορά τον τόπο διαμονής, το μεγαλύτερο ποσοστό με 38,1% ήταν κάτοικοι Θεσσαλονίκης. Σχετικά με την οικογενειακή κατάσταση του δείγματος οι 217 ήταν ελεύθεροι (70,7%). Το μορφωτικό επίπεδο των ορεινών πεζοπόρων έδειξε ότι: το 31,9% ήταν πτυχιούχοι ΑΕΙ και το 28,7% απόφοιτοι γυμνασίου/λυκείου. Επίσης το 17,9% ήταν κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου και το 16,9% ήταν απόφοιτοι ΙΕΚ και επαγγελματικών σχολών. Τέλος το 4,6% αποτελούσαν οι ενεργοί φοιτητές. Ως προς την επαγγελματική κατάσταση, τα μεγαλύτερα ποσοστά τα συγκέντρωσαν οι ιδιωτικοί υπάλληλοι με 34,2% και οι ελεύθεροι επαγγελματίες με 26,4%. Επίσης το 58,3% δήλωσε ότι πεζοπορεί με φίλους. Ως προς την συχνότητα που πεζοπορεί κάποιος τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο μέσος πεζοπόρος αναψυχής πεζοπορεί 11 σαββατοκύριακα το χρόνο. Από αυτά, τα 2 τα αφιερώνει στο βουνό του Ολύμπου. Τέλος, όσον αφορά τα χρόνια που ασχολείται κάποιος με την ορεινή πεζοπορία φάνηκε ότι οι συμμετέχοντες πεζοπορούσαν αρκετά χρόνια αφού ο μέσος όρος ασχολίας ήταν τα 9,7 έτη.

Περιγραφική στατιστική και Αναλύσεις εσωτερικής συνοχής των κλιμάκων

Πίνακας 1. Περιγραφικά στοιχεία των κλιμάκων και ανάλυση αξιοπιστίας

Έννοιες	Διαστάσεις	Μ.Ο	Τ.Α	Cronbach's a	Θέματα
Ανάμειξη	Κεντρικότητα	2.8	1.04	.90	3
	Έλξη	3.4	1.09	.90	3
	Αυτό-έκφραση	3.0	1.06	.85	3
Προσκόλληση με τον προορισμό	Ταύτιση με τον προορισμού	3.3	0.96	.72	4
	Εξάρτηση από τον προορισμό	3.0	1.11	.90	4
Αφοσίωση	Αφοσίωση στον προορισμό	3.7	0.91	.91	7

Ο πίνακας 1 αναφέρεται στις διαστάσεις της ανάμειξης, της προσκόλλησης στον προορισμό και της αφοσίωσης με προορισμό. Ο δείκτης Alpha του Cronbach όλων των υπο-κλιμάκων κυμάνθηκε σε ικανοποιητικά επίπεδα (>.70). Ως προς την έννοια της ανάμειξης μεγαλύτερο μέσο όρο είχε η διάσταση « Έλξη» (Μ.Ο=3.4) και ακολουθούσαν με μικρότερο οι διαστάσεις «Αυτό-έκφραση» (Μ.Ο=3) και «Κεντρικότητα» (Μ.Ο=2.8). Ως προς την έννοια της προσκόλλησης, τον μεγαλύτερο μέσο όρο είχε η διάσταση «Ταύτιση με τον προορισμό»(Μ.Ο=3.3) και μικρότερο η «Εξάρτηση με τον προορισμό» (Μ.Ο=3). Ως προς την αφοσίωση και πρόθεση για επανάληψη της επίσκεψης ο μέσος όρος ήταν 3,7.

Ταξινόμηση των συμμετεχόντων σε ομάδες ως προς την ανάμειξη με την ορεινή πεζοπορία

Χρησιμοποιήθηκε η ανάλυση συστοιχιών προκειμένου να εξετασθεί κατά πόσο οι συμμετέχοντες μπορούν να ταξινομηθούν σε ομάδες με διαφορετικά επίπεδα ανάμειξης με την ορεινή πεζοπορία στον Όλυμπο. Η ανάλυση ανέδειξε δυο ομάδες: Άτομα με χαμηλή (N=135) και υψηλή (N=172) ανάμειξη. Σε όλες της διαστάσεις οι δύο αυτές ομάδες εμφάνισαν στατιστικά σημαντικές διαφορές (p<.001). Αναλυτικότερα στην ομάδα της χαμηλής ανάμειξης (N=135) οι συμμετέχοντες σημείωσαν χαμηλότερους μέσους όρους και στις τρεις διαστάσεις με μικρότερο στη διάσταση «Κεντρικότητα», και υψηλότερο στη διάσταση «Έλξη». Στην ομάδα της υψηλής ανάμειξης (N=172) τα άτομα σημείωσαν υψηλότερους μέσους όρους κα στις τρεις διαστάσεις, με υψηλότερο σκορ στη διάσταση «Έλξη», ακολουθούμενο από τη διάσταση «Αυτό-έκφραση» και «Κεντρικότητα». Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 2.

Πίνακας 2. Ταξινόμηση των συμμετεχόντων σε ομάδες ως προς την ανάμειξη με την ορεινή πεζοπορία.

Διαστάσεις	Χαμηλή ανάμειξη N=135	Υψηλή ανάμειξη N=172	F
Κεντρικότητα	1.94	3.52	393.52**
Έλξη	2.55	4.17	360.41**
Αυτό-έκφραση	2.34	3.63	176.16**

Ταξινόμηση των συμμετεχόντων σε ομάδες ως προς την προσκόλληση με τον Όλυμπο

Χρησιμοποιήθηκε ανάλυση συστοιχιών προκειμένου να εξετασθεί κατά πόσο οι συμμετέχοντες μπορούν να ταξινομηθούν σε ομάδες με διαφορετικά επίπεδα προσκόλλησης στον προορισμό. Η ανάλυση ανέδειξε δυο ομάδες ως προς την προσκόλληση: Άτομα με χαμηλή (N=131) και υψηλή (N=176) προσκόλληση. Σε όλες της διαστάσεις οι δύο αυτές ομάδες εμφάνισαν στατιστικά σημαντικές διαφορές (p<.001). Αναλυτικότερα στην ομάδα της χαμηλής προσκόλλησης (N=131) οι συμμετέχοντες σημείωσαν χαμηλότερους μέσους όρους και στις δυο διαστάσεις με μικρότερο στη διάσταση «Εξάρτηση με τον προορισμό». Στην ομάδα της υψηλής προσκόλλησης (N=176) τα άτομα σημείωσαν υψηλότερους μέσους όρους και στις δυο διαστάσεις, με υψηλότερο στη διάσταση «Ταύτιση με τον προορισμό». Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.

Πίνακας 3. Ταξινόμηση συμμετεχόντων σε ομάδες ως προς την προσκόλληση με τον Όλυμπο

Διαστάσεις	Χαμηλή προσκόλληση N=131	Υψηλή προσκόλληση N=176	F
Ταύτιση με τον προορισμό	2.57	3.93	486,57**
Εξάρτηση από τον	2.00	3.76	294,75**

προορισμό			
**p<.001			

Διερεύνηση διαφορών ανάμεσα στις ομάδες με χαμηλή και υψηλή ανάμειξη με την ορεινή πεζοπορία ως προς την αφοσίωση (με τον Προορισμό)

Ακολούθησε σύγκριση ανεξάρτητων μεταβλητών μεταξύ των δυο ομάδων που δημιουργήθηκαν από την ανάλυση συστοιχιών (χαμηλή και υψηλή ανάμειξη), ως προς αφοσίωση στον προορισμό. Το T-test για την ανάλυση διακύμανσης των μέσων όρων των δύο ομάδων ως προς αφοσίωση στον προορισμό έδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά ($t=8,0$, $p<.001$). Αναλυτικότερα, τα άτομα με υψηλή ανάμειξη είχαν υψηλότερο μέσο όρο (M.O=4,0) στην αφοσίωση, από ότι τα άτομα με χαμηλή ανάμειξη (M.O=3,2).

Πίνακας 4. Διερεύνηση διαφορών ανάμεσα στις ομάδες με χαμηλή και υψηλή ανάμειξη με την ορεινή πεζοπορία ως προς την αφοσίωση.

Ομάδες	N	M.O	t	p
Χαμηλή ανάμειξη	135	3.2	8.0	.001
Υψηλή ανάμειξη	172	4.0		n.s

Διερεύνηση διαφορών ανάμεσα στις ομάδες με χαμηλή και υψηλή προσκόλληση στον προορισμό ως προς την αφοσίωση (με τον προορισμό)

Έγινε σύγκριση ανεξάρτητων μεταβλητών μεταξύ των δυο ομάδων που δημιουργήθηκαν από την ανάλυση συστοιχιών (χαμηλή και υψηλή προσκόλληση), ως προς την αφοσίωση στον προορισμό. Το T-test για την ανάλυση διακύμανσης των μέσων όρων των δύο ομάδων, ως προς αφοσίωση στον Όλυμπο έδειξε στατιστικά σημαντική διαφορά ($t= -13,1$, $p>.001$). Τα άτομα με υψηλή προσκόλληση είχαν υψηλότερο μέσο όρο (M.O= 4,2) στην αφοσίωση στον προορισμό Όλυμπος, από ότι τα άτομα με χαμηλή προσκόλληση (M.O=3,0).

Πίνακας 5. Διερεύνηση διαφορών ανάμεσα στις ομάδες με χαμηλή και υψηλή προσκόλληση στον προορισμό ως προς αφοσίωση.

Ομάδες	N	M.O	t	p
Χαμηλή ανάμειξη	131	3.0	13,1	.001
Υψηλή ανάμειξη	176	4.2		n.s

Συζήτηση

Δημογραφικό Προφίλ των Πεζοπόρων

Ως προς το δημογραφικό προφίλ των συμμετεχόντων τα αποτελέσματα έδειξαν ότι ο μέσος πεζοπόρος ήταν ηλικίας 34 ετών με σχετικά υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Πεζοπορεί περίπου 10 χρόνια, με παρέα, με ετήσια δράση τα 11 σαββατοκύριακα το χρόνο και 2 εκ των οποίων τα διαθέτει να επισκεφθεί τον Όλυμπο. Τα αποτελέσματα αυτά φανερώνουν α) την προοπτική που εμφανίζει η πεζοπορία ως δραστηριότητα αναψυχής για μη νεαρά άτομα, και β) την δημιουργία δράσεων από τους αρμόδιους φορείς με έμφαση στο ομαδικό πνεύμα και ανάπτυξη ομάδων με κοινά ενδιαφέροντα. Φανερώνουν όμως και την χαμηλή συχνότητα πεζοπορίας στον Όλυμπο, κάτι το οποίο απαιτεί περαιτέρω διερεύνηση. Βέβαια, εν μέρει, αυτό είναι κατανοητό αφού η Ελλάδα εκ φύσεως, αποτελεί έναν ελκυστικό τουριστικό προορισμό με μεγάλη ποικιλομορφία ορεινών όγκων (Τύμφη, Βαρδούσια,

Μετέωρα κ.ά) για ακραίες δράσεις σε όλη τη χώρα.

Προφίλ των πεζοπόρων ως προς την Ανάμειξη με την πεζοπορία

Σχετικά με την έννοια της ανάμειξης, η διάσταση «Έλξη» εκλήφθηκε ως ο παράγοντας που βιώνεται με την μεγαλύτερη ένταση από τους συμμετέχοντες, καθώς φαίνεται ότι το αίσθημα της ευχαρίστησης της πεζοπορίας στο βουνό είναι έντονο. Η διάσταση «Αυτό-έκφραση» σημείωσε τη δεύτερη μεγαλύτερη τιμή, το οποίο σημαίνει ότι οι πεζοπόροι αναπτύσσουν το αίσθημα της ομάδας με κοινά χαρακτηριστικά, αξίες και έκφρασης μέσα από την πεζοπορία. Το χαμηλότερο σκορ σημείωσε η διάσταση της «Κεντρικότητας», φανερώνοντας τα περιθώρια ανάπτυξης και υιοθέτησης σαν στάση ζωής της δραστηριότητας της ορεινής πεζοπορίας και της γενικής κουλτούρας που τη διακρίνει. Τα αποτελέσματα είναι σύμφωνα με αυτά των Kyle, Graefe, Manning, & Bacon (2004), οι οποίοι έδειξαν στην έρευνα τους σε κατασκηνωτές σε εθνικό δρυμό της Αμερικής τη σημαντικότητα της διάστασης της «Έλξης». Σε παρόμοια αποτελέσματα κατέληξαν και οι Kyle, Bricker, Graefe, & Wickham (2004), ο οποίος διεξήγαγαν παρόμοια έρευνα σε πεζοπόρους και ψαράδες σε εθνικό πάρκο στην Αμερική.

Όσον αφορά το επίπεδο ανάμειξης των πεζοπόρων με την δραστηριότητα, οι αναλύσεις έδειξαν δυο γκρουπ χαμηλής (N=135) και υψηλής (N=172) ανάμειξης. Συγκεκριμένα το γκρουπ με την υψηλή ανάμειξη σημείωσε υψηλότερους μέσους όρους σε όλες τις διαστάσεις. Η αριθμητική διαφορά των δυο γκρουπ και εδώ δεν είναι μεγάλη, που σημαίνει ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και ανάπτυξης της ανάμειξης με την πεζοπορία μέσα από καλύτερη και πιο αξιόπιστη ενημέρωση σχετικά με τα μονοπάτια και την υιοθέτηση τρόπων για δια βίου μάθηση και εις βάθος γνώσης της πεζοπορίας.

Προφίλ των πεζοπόρων ως προς Προσκόλληση με τον προορισμό Όλυμπος

Ως προς την έννοια της προσκόλλησης με τον προορισμό (Όλυμπος) η διάσταση «Ταύτιση» με τον Όλυμπο βιώθηκε ως ο σημαντικότερος παράγοντας, ενώ λιγότερο έντονα βιώθηκε ο παράγοντας «Εξάρτηση» από τον Όλυμπο. Συνεπώς ο Όλυμπος ως προορισμός πεζοπορίας γεννάει στους πεζοπόρους το αίσθημα του αυτοπροσδιορισμού και του «ανήκειν» σε ομάδες με κοινή ταυτότητα και χαρακτηριστικά. Γενικά, αναδειχθηκε η βαθύτερη ερμηνεία που υπάρχει μέσα στους προσκολλημένους πεζοπόρους και τη σημασία που έχει για αυτούς ο Όλυμπος. Τα αποτελέσματα αυτά συμφωνούν με προγενέστερες έρευνες, οι οποίες κατέδειξαν το σημαντικό ρόλο της «Ταύτισης με τον προορισμό» στην ανάπτυξη της προσκόλλησης (π.χ. Alexandris, Kouthouris & Meligdis, 2006, Kyle, Absher & Graefe, 2003). Όπως συζητήθηκε στην ανασκόπηση της βιβλιογραφία, η έννοια της «Εξάρτησης από τον προορισμό» αναφέρεται κατά κύριο λόγο στη λειτουργική σημασία και τα χαρακτηριστικά του προορισμού όπως αυτά κατανοούνται από τους επισκέπτες. Είναι άξιο παρατήρησης το γεγονός ότι οι πεζοπόροι ταυτίζονται σε μικρότερη κλίμακα με θέματα που αναφέρονται στην λειτουργικότητα του Ολύμπου, δηλαδή τα μονοπάτια και τις διαδρομές του. Συνεπώς απαιτείται συντονισμένη προσπάθεια για περαιτέρω ανάπτυξη και διεύρυνση νέων (εύκολων ή δύσκολων) καλά σηματοδοτημένων και ασφαλών μονοπατιών, ώστε να αυξηθεί η λειτουργικότητα του Ολύμπου.

Σχετικά με την ταξινόμηση ως προς το επίπεδο προσκόλλησης των πεζοπόρων με τον Όλυμπο, οι αναλύσεις κατέγραψαν δυο γκρουπ με χαμηλή (N=131) και υψηλή (N=176) προσκόλληση. Η αριθμητική διαφορά των δυο γκρουπ των συμμετεχόντων δεν είναι ιδιαίτερα μεγάλη. Η ανάπτυξη δράσεων που σχετίζονται με τον Όλυμπο (π.χ., ενημέρωση, περιβαλλοντική εκπαίδευση, αθλητικές διοργανώσεις ήπου χαρακτήρα) θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη της προσκόλλησης των ατόμων αυτών, οι οποίοι εμφάνισαν χαμηλά επίπεδα προσκόλλησης.

Διερεύνηση των Διαφορών ως προς την Αφοσίωση με τον Προορισμό βάση των Επιπέδων της Ανάμειξης και της Προσκόλλησης

Τα αποτελέσματα επιβεβαίωσαν τις ερευνητικές μας υποθέσεις καθώς άτομα με υψηλά επίπεδα

ανάμειξης και προσκόλλησης εμφάνισαν στατιστικά σημαντικά υψηλότερα σκορ στην έννοια της Αφοσίωσης με τον προορισμό. Τα αποτελέσματα αυτά ενισχύουν το επιχειρήμα ότι οι δύο έννοιες (Ανάμειξη και Προσκόλληση) παίζουν κεντρικό ρόλο στην κατανόηση της αφοσίωσης και συνεπώς της ανάπτυξης επώνυμων προορισμών για δράσεις και αθλητικά γεγονότα. Θα πρέπει να τονισθεί ότι ενώ η έννοια της Ανάμειξης σχετίζεται με εσωτερικά κίνητρα των πεζοπόρων, ενώ η έννοια της προσκόλλησης σχετίζεται και με εξωτερικούς παράγοντες που έχουν να κάνουν με τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του προορισμού και την εικόνα που έχουν οι πεζοπόροι για αυτόν. Συνεπώς όλοι οι φορείς που εμπλέκονται στην αξιοποίηση και ανάπτυξη υπαίθριων προορισμών αναψυχής, θα πρέπει να συνεργαστούν σε θέματα λειτουργικότητας, μάρκετινγκ και επικοινωνίας με τις ομάδες στόχου για επίσκεψη των προορισμών αυτών. Θα πρέπει τέλος να τονισθεί, ότι οποιοσδήποτε προτάσεις για την τουριστική ανάπτυξη του Ολύμπου θα πρέπει να πραγματοποιηθούν υπό το πρίσμα του σεβασμού του περιβάλλοντος μέσα από μία περιβαλλοντική συνείδηση και οικολογική ευαισθησία.

Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Ως προς τις μελλοντικές έρευνες προτείνεται:

Διεξαγωγή παρόμοια έρευνας και σε άλλους επώνυμους ορεινούς προορισμούς στην Ελλάδα.

Διεξαγωγή παρόμοιας έρευνας με δείγμα ξένους επισκέπτες.

Διεξαγωγή παρόμοια έρευνας με δείγμα συμμετεχόντων σε άλλες δραστηριότητες αναψυχής.

Ενσωμάτωση και άλλων μεταβλητών, όπως οι καταναλωτικοί συνειρμοί ως προς τον προορισμό και η εικόνα του προορισμού.

Βιβλιογραφία

- Alexandris, K., Kouthouris, C. & Meligdis, A. (2006). Increasing customers' loyalty in a skiing resort: The contribution of place attachment and service quality. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 18, 414-425.
- Alexandris, K., Kouthouris, C., Funk, D. & Chatzigianni, E. (2008), Examining the Relationships between Leisure Constraints, Involvement and Attitudinal Loyalty among Greek Recreational Skiers. *European Sport Management Quarterly*, 8:3, 247 - 264.
- Altman, I., & Low, S. M. (1992). *Place attachment, human behavior, and environment: Advances in theory and research*, New York: Plenum Press.
- Buttimer, A. (1980). Home, reach, and the sense of place. In A. Buttimer & D. Seamon (eds.). *The human experience of space and place* (pp. 166-187). London: Croom Helm.
- Filo, K., Funk, D. C. & Alexandris, K. (2008). Exploring the role of brand trust in the relationship between brand associations and brand loyalty in sport and fitness. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 3, 39-57.
- Gahwiler, P. & Havitz, M. E. (1998). Towards and understanding of leisure social worlds, involvement, psychological commitment, and behavioral loyalty. *Leisure Sciences*, 20, 1-23.
- Giuliani, M. V. & Feldman, R. (1993). Place attachment in a developmental and cultural context. *Journal of Environmental Psychology*, 13, 267-284.
- Havitz, M. E., & Dimanche, F. (1997). Leisure involvement revisited: Conceptual conundrums and measurement advances. *Journal of Leisure Research*, 29, 245-278.
- Iwasaki, Y. & Havitz, M. E. (1998). A path analytic model of the relationships between involvement, psychological commitment and loyalty. *Journal of Leisure Research*, 30, 256-280.
- Kim, S. S., Scott, D., & Crompton, J. L. (1997). An exploration of the relationships among social psychological involvement, behavioral involvement, commitment, and future intentions in the context of birdwatching. *Journal of Leisure Research*, 29, 320-341.
- Κουθοῦρης, Χ., Παναγιωτίδου, Δ., Κοντογιάννη, Ε., Ζαφειρούδη, Α., & Αλεξανδρής, Κ. (2014). Φιλικές στο περιβάλλον υπηρεσίες σε Αθλητικά Κέντρα. Διερεύνηση Απόψεων Ελλήνων Φοιτητών. *Ελληνικό Περιοδικό Διοίκηση Αθλητισμού & Αναψυχής*, 11(2), 57-73.
- Kouthouris, C. (2009). An Examination of the Relationships between Motivation, Involvement and Intention to continuing Participation among Recreational Skiers. *International Journal of Sport*

- Management Recreation & Tourism*, Vol.4, pp.1-19.
- Kyle, G. T., Absher, J.D. & Graefe, A.R. (2003), The moderating role of place attachment on the relationship between attitudes toward fees and spending preferences. *Leisure Sciences*, 25, 33-50.
- Kyle, G., Bricker, K., Graefe, A. and Wickham, T. (2004a). An examination of recreationists' relationships with activities and settings, *Leisure Sciences*, 26, 123-42.
- Kyle, G. T., Graefe, A. R., Manning, R. E., & Bacon, J. (2004). An examination of the relationship between leisure activity involvement and place attachment among hikers along the Appalachian Trail. *Journal of Leisure Research*, 35, 249-273.
- Kyle, G.T, Graefe, A.R, Manning, R.E & Bacon, J. (2004a). Predictors of behavioral loyalty among hikers along the Appalachian Trail. *Leisure Sciences*, 26, 99-118.
- Kyle, G.T, Graefe, A.R, Manning, R.E & Bacon, J. (2004b). Effect of activity involvement and place attachment on recreationists' perceptions of setting density. *Journal of Leisure Research*, 36, 209-231.
- Kyle, G. T., & Mowen, A.J. (2005). An examination of the leisure involvement - agency commitment relationship. *Journal of Leisure Research*, 37, 342-363.
- McIntyre, N., & Pigram, J. J. (1992). Recreation specialization reexamined: The case of vehicle-based campers. *Leisure Sciences*, 14, 3-15.
- Moore, R. L., & Scott, D. (2000). An analysis of place attachment to park versus a trail within that park. In Book of abstracts: *Eighth International Symposium on Society and Resource Management* (p. 223). Bellingham, WA: Western Washington University.
- Moore, R. L. & Graefe, A. R. (1994). Attachments to recreation settings: The case of rail-trail users. *Leisure Sciences*, 16, 17-31.
- Park, S. H. (1996). Relationships between involvement and attitudinal loyalty constructs in adult fitness programs. *Journal of Leisure Research*, 28, 233-250.
- Pritchard, M. P., Havitz, M. E., & Howard, D. R. (1999). Analyzing the commitment-loyalty link in service contexts. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 27, 333-348.
- Proshansky, H. M., Fabian, A. K. & Kamminof, R. (1983). Place identity: Physical world and socialization of the self. *Journal of Environmental Psychology*, 3, 57-83.
- Schreyer, R., Jacob, G., & White, R. (1981). Environmental meaning as a determinant of spatial behavior in recreation. *Papers and proceedings of the applied geography conferences: 4.*, 294-300. Kent State University.
- Tuan, Y. F. (1980). Geopietty: A theme in mans' attachment to nature and place. In D. Lowenthal & M. Bowden (eds.), *Geographies of the mind: Essays in historical geosophy in honor of John Kirtland Wright* (pp. 11-39). Oxford, England: Oxford University Press.
- Warzecha, C., & Lime, D. W. (2000). Place attachment on the Colorado and Green Rivers in Canyonlands National Park: Examining the relationship between places and encounter norms. In Book of abstracts: *Eighth International Symposium on Society and Resource Management* (pp. 332-333). Bellingham, WA: Western Washington University.
- Willey, C.G.E., Shaw, S.M., & Havitz, M.E. (2000). Men's and women's involvement in sports: An examination of the gendered aspects of leisure involvement. *Leisure Sciences*, 22, 19-31.
- Williams, D. R. & Roggenbuck, J.W. (1989). Measuring place attachment: Some preliminary results. In L. H. McAvoy & D. Howard (eds.), *Abstracts: 1989 Leisure Research Symposium* (p. 32). Arlington, VA: National Recreation and Park Association.
- Williams, D. R., Patterson, M. E., Roggenbuck, J.W., & Watson, A. E. (1992). Beyond the commodity metaphor: Examining emotional and symbolic attachment to place. *Leisure Sciences*, 14, 29-46.
- Williams, D. & Vaske, J. (2003). The measurement of place attachment: validity and generalizability of a psychometric approach, *Forest Science*, 49, 831-40.

Υπεύθυνος έκδοσης: Ελληνική Εταιρία Διοίκησης Αθλητισμού, **Υπεύθυνος Συντακτικής Επιτροπής:** Αλεξάνδρης Κωνσταντίνος. **Συντάκτες:** Αυθίνος Ιωάννης, Γαργαλιάνος Δημήτρης, Κριεμάδης Αθανάσιος, Κώστας Γεώργιος, Τζέτζης Γεώργιος, Κουθούρης Χαρίλαος, Κουσιέλιος Αθανάσιος, Γουλιμάρης Δημήτριος, Θεοδωράκης Νικόλαος, Τσιτσιτσου Ροδόλα, Τσιτσικαρη Ευθυμία, Παπαδημητρίου Δημήτρα, Γλυνιά Ελένη, Νάτσης Παντελής, Κιάφας Ζαχαρίας, Δράκου Αμαλία, Μπάρλας Αχιλλέας. **Τεχνική επεξεργασία και μορφοποίηση κειμένου:** Δρ Ζαφειρούδη Αγλαΐα

